

COL-LABORAR I APRENDRE AMB ALTRES

Segones jornades
de l'Aula al Pati

Del **24** al **26** d'octubre

LO PATI, Centre d'Art de les Terres de l'Ebre

**L'AULA
AL PATI**

interseccions
entre
art i educació

Presentació

L'Aula al Pati és un programa de Lo Pati, centre d'art de les Terres de l'Ebre, que es situa en la intersecció entre art i educació. Més específicament, el programa pretén construir un teixit de relacions amb persones i col·lectius del territori per treballar en xarxa amb el centre d'art en projectes que es desenvolupin en aquesta cruïlla. Aquest va ser el punt de partida de les primeres jornades de *L'Aula al Pati*, "Art i educació, encontres i desencontres" (octubre de 2012), que vam dedicar a conèixer experiències produïdes des d'aquest posicionament, per copsar les friccions i les possibilitats que emergien.

Però, com vam insistir ara fa un any en la presentació de les primeres jornades, *L'Aula al Pati* és un programa per a l'acció. Per això, més enllà del sentit més immediat com a activitat de formació, les jornades es plantegen com una oportunitat per mobilitzar i aconseguir complicitats de múltiples i diversos agents socials del territori. En el fons de la proposta hi ha la reivindicació que, en els temps de precarietat que ens toca viure, cal repensar les relacions que mantenim entre nosaltres i amb les nostres institucions públiques: posicionar-nos des de l'agència i l'autoria i apropiari-nos dels espais públics, és a dir, fer-nos-els propis i reinventar-ne l'ús.

Les aportacions al debat de cloenda de les primeres jornades apuntaven en aquesta direcció. Inicialment, potser perquè la majoria de participants eren docents, gairebé tothom va reclamar la necessitat de repensar allò que es feia a les escoles i els instituts. Però, a mesura que la conversa avançava, es van incorporar altres aportacions que descentraven aquest marc escolar i apuntaven la necessitat de trobar esclatxes per produir projectes educatius a través de l'art que contestessin les pràctiques educatives més convencionals. Aquestes esclatxes podien obrir-se a partir de repensar la col·laboració entre el centre d'art i els centres educatius, a partir de proposar altres formes de fer junts. Això va propiciar altres intervencions que assenyalaven la importància de fer xarxa i d'aprendre amb altres. La trobada no ens va donar temps d'anar més enllà d'aquesta primera aproximació, però ens va servir per percebre la complicitat i la sintonia que hi havia entre els assistents i, fins i tot m'atreviria a dir, un cert entusiasme per explorar altres camins.

En aquestes segones jornades hem situat el focus en què significa això de col·laborar i aprendre amb altres. Aquest és el fil conductor que connecta les intervencions programades en les que us proposem participar. Dijous obrirem les jornades amb

una taula rodona on presentarem *deep* i *Sàrsia*, dos projectes desenvolupats a Amposta al llarg d'aquest darrer curs. Tots dos projectes tenen el seu origen en les primeres jornades d'octubre de 2012 i mantenen un vincle amb el programa de *L'Aula al Pati*. Divendres, a més a més de la presentació protocol·lària de les jornades, tindrem la presentació de la publicació *Mecanismes de porositat. Interseccions entre art, educació i territori*, fruit de la col·laboració entre ACVic i Lo Pati i que recull allò desenvolupat a la QUAM 2012 i a les primeres jornades de *L'Aula al Pati*. Entre divendres i dissabte participarem en la proposta de *Les Salonnières*, un col·lectiu artístic interdisciplinari que des de 2006 desenvolupa projectes artístics i educatius amb el propòsit de comprendre, repensar i crear vincles entre la producció artística i la vida quotidiana, fixant-se en els processos de construcció d'identitats, personals i de grup. Dissabte tancarem les jornades amb la intervenció de l'equip de *Subtrames*, una investigació artística que s'emmarca en el camp d'estudi de la cultura visual digital, especialment d'aquells treballs que han qüestionat les relacions entre el coneixement i el poder, fomentant un territori d'encreuament entre l'art, la democràcia participativa, l'educació i la vida quotidiana.

Totes les intervencions estan pensades per afavorir la participació i l'intercanvi amb les persones assistents a les jornades. D'aquesta manera, confiem que podrem aprendre i copsar (no només a través de l'accés a les propostes presentades sinó també a través de la pròpia experiència de participació propiciada) les estratègies que necessitem posar en joc quan col·laborem amb altres en projectes que pretenen transitar per zones liminars entre l'art i l'educació.

Iniciar una relació. El projecte 'deep' com a pretext

Alfred Porres Pla

deep (dispositiu d'escriptura efímera amb pissarres) s'articula al voltant de l'acció de recollir pissarres de guix en desús (perquè han estat substituïdes per pissarres digitals o de retoladors) dels instituts i escoles de l'àrea d'influència del centre d'art, per construir un dispositiu modular amb el que realitzar accions i intervencions a l'espai públic. **deep** és un dispositiu frontissa entre art i educació. Les pissarres són originàriament un objecte escolar però, com en un *ready-made*, a l'articular-les en un dispositiu modular, esdevenen també un objecte artístic.

La majoria de pissarres que hem fet servir enguany han estat cedides per l'institut Els Alfacs de Sant Carles de la Ràpita. D'abril a juny de 2013, han visitat el centre d'art els alumnes de P5, de tercer i de cinquè del col·legi Soriano Montagut, els de quart del Miquel Granell i els d'infantil, primària, secundària i post-obligatòria del CEE L'Àngel d'Amposta per participar a l'activitat "dibuixa, escriu, esborra, pinta...". Hem instal·lat el dispositiu de pissarres a la plaça del centre d'art (**deep #1**), a la zona del castell (**deep #2**), amb la participació d'estudiants d'ESARDI, i a la biblioteca comarcal Sebastià Juan Arbò (**deep #3**) d'Amposta. Paral·lelament, s'han realitzat activitats relacionades amb el projecte als instituts de Deltebre, al Ramon Berenguer IV d'Amposta i Els Alfacs de Sant Carles de la Ràpita. Com a cloenda de la tasca realitzada aquest primer curs, hem habilitat un punt de documentació del projecte a la biblioteca comarcal Sebastià Juan Arbò. Tot plegat ens ha servit per iniciar un procés de col·laboració amb els centres educatius del territori que esperem tingui continuïtat i s'ampliï el curs vinent. Per això, la presentació del projecte **deep** a les Segones Jornades de *L'Aula al Pati* no és la memòria d'un projecte conclòs sinó el relat d'un procés en curs i una invitació a formar-ne part.

Sàrsia, iniciant trobades interculturals

Isaura Castellà

Sàrsia pretén posar en relleu diferents percepcions culturals de les Terres de l'Ebre, i convertir-se en espai de trobada de l'art amb diferents cultures que conviuen a les Terres de l'Ebre, involucrant persones i col·lectius procedents de diferents àmbits. Sorgit des de l'Escola de Llengües i Cultures de les Terres de l'Ebre, i en col·laboració amb el Centre d'Art Lo Pati, Sàrsia ha començat el 2013 amb un curs de vídeo on han participat alumnes de diferents procedències. Durant el curs es van donar nocions teòriques i pràctiques bàsiques del vídeo, (aspectes narratius, gravació, edició). Els alumnes també van poder realitzar un petit vídeo on tots van prendre part de les diverses accions i les decisions es van prendre conjuntament. Aquest, però, és un projecte que encara s'està desenvolupant

Deep#2. Plaça del Castell d'Amposta

Dibuixa, Escriu, Esborra, Pinta... Centre d'Art Lo Pati, Amposta

Sàrsia. Curs de vídeo. Centre d'Art Lo Pati, Amposta

ant i que busca obrir-se camí i noves relacions, tant a través del programa de *L'Aula al Pati* com també amb d'altres propostes obertes, per continuar compartint i continuar fent 'Sàrsia'.

Do It with (a, ante, bajo, con, contra, de, desde, en, entre, hasta, hacia, para, por, según, sin, sobre, tras) Others

La col·laboració no ha estat mai un fi en si mateix en la pràctica de Les Salonnières, tanmateix estem constantment habitant un espai de relacions interpersonals amb la nostra pràctica artística i educativa. Ja sigui per la nostra condició de col·lectiu o per les relacions que establim amb diferents agents; artistes, arquitectes, teòriques, institucions, centres educatius, estudiants o "públics", la relació amb l'altre sempre està present en els nostres projectes.

Les Salonnières desenvolupem diferents rols i funcions que (re)negociem en cada projecte; artistes, educadores, performers, gestores, terapeutes corporals, dissenyadores, coreògrafes, gurús del sexe... Quines limitacions ens posem a nosaltres mateixes per explorar aquests rols en funció dels llocs als quals ens dirigim? A l'hora d'idear propostes educatives hem detectat que les adaptem, inclús a priori, als temps i ritmes dels centres educatius als quals ens dirigim, és aquest el camí? Hem de procurar tallers que no interfereixin en el funcionament "normal" dels centres i que es puguin realitzar exclusivament en les hores de "visual i plàstica"? Quin grau de col·laboració interna s'estableix entre els professors dels mateixos centres?

Pel que sembla col·laborar sempre té alguna cosa a veure amb l'altre. És una relació amb l'altre, parteix d'un desig compartit que necessita la participació i del treball de totes les parts implicades. Però "fer amb els altres" no sempre és col·laborar. Quina és la diferència? Des d'on ens situem en aquesta relació? Com és en la nostra pràctica artística?

DIWO (Do It With Others) és un experiment en curs, on col·laborem amb la companyia Roger Bernat per fer una adaptació de l'espec-

tacle *Domini Públic* per a públic adolescent, a través de tallers a diferents instituts. L'objectiu de les sessions és posar l'atenció en nosaltres mateixos; qui som, com ens relacionem amb els altres, d'on venim, quins patrons seguim, quines normes i hàbits incorporarem, quines idees representem, quin estatus social mostrem. A partir del joc i de dinàmiques performatives, exposarem el nostre background, utilitzant el cos i el diàleg com a material i eina de treball. El cos és un element de socialització, un lloc des d'on construïm la nostra identitat i a través del qual ens relacionem amb l'entorn i amb els altres, per això proposem iniciar el viatge des d'aquí. Compartirem l'experiència de la nostra residència a Lo Pati i el treball realitzat amb els diferents col·lectius participants.

Les Salonnières volem compartir amb vosaltres els nostres dubtes, desgranar les diferents arestes dels processos col·laboratius, i compartir les nostres experiències i escoltar les vostres. Som conscients de la necessitat que tenim de l'altre, del que aprenem amb i de l'altre, del nostre desig de conèixer "altres"... altres persones, altres interessos, altres desitjos, altres cossos, altres espais, altres contextos, altres educadors, altres estudiants, altres artistes, altres "jos", altres "tus", altres "vosaltres", altres "nosaltres"...

Taller de Juegos. Proposta artística-educativa de construcció comunitària al barri Luis Piedrabuena de Buenos Aires. Projecte realitzat junt a l'arquitecte català **Pau Faus** i l'estudi d'arquitectura argentí **a77**. Amb el suport de **AECID** i **l'Institut Ramón Llull**. Agost-Setembre de 2010. Buenos Aires, Argentina.

elclimaXmola. Performance sobre la identitat de gènere en relació al pèl corporal, la histèria i el orgasme. **Elclimamola.** Juny 2012. Barcelona

Performing the body. Taller. **MUSAC**. Febrer 2013. Lleó.

Ritual#05_Lick, lick, Lick. Performance. **MACBA**. Museu d'Art Contemporani de Barcelona. Maig 2013

Sessió inaugural del Màster en Comunicació i Crítica d'Art a la Sala de Graus, **Universitat de Girona** convidades per Xavier Antich, Gener 2012. Girona

Les Salonnières som un col·lectiu artístic indisciplinari format per Laura Cardona, Ester g. Mecías, Cèlia Prats i Meritxell Romanos que des de 2006 desenvolupem projectes artístics i educatius en múltiples àmbits. A partir de la pràctica de la performance, creem escenaris desinhibits en els que interactuem amb els públics per provocar disruptions i per qüestionar idees preestablertes.

Ens interessa comprendre, repensar i crear vincles entre la producció artística i la vida quotidiana fixant-nos en els processos de construcció d'identitats, personals i de grup. Ens emmarquen dins de la pràctica de la performance doncs entenem que ens permet investigar sobre noves formes d'intercanvi i de producció de coneixement.

Des del gener de 2013 som artistes residents a La Bonne - Centre de Cultura de Dones Francesca Bonnemaison des d'on estem desenvolupant *El Ritual* un projecte artístic que vol celebrar la sexualitat i el plaer i que s'ha desenvolupat en espais com el MACBA o a la Fundació Tàpies i a l'Akademie der Künste de Berlin en el marc de l'arxiu "re.act.feminism". En els darrers anys hem comissariat el projecte educatiu *Zona Intrusa* de la Direcció de Cultura de l'Ajuntament de Mataró en les seves 4^a, 5^a i 6ª edicions, així com participat en projectes de col·laboració amb d'altres contextos educatius i de creació. Les Salonnières apostem per una educació creativa i en aquest sentit intentem estar vinculades a la innovació educativa a través de les arts, presentant projectes a seminaris i jornades relacionades.

www.lessalonnières.net

Zona Intrusa 5. Performing the body. Projecte educatiu sobre la construcció d'identitats. Amb el suport de l'**Institut Municipal d'Acció Cultural de Mataró**. Itinerància Octubre-Desembre 2011. Exposició Maig 2012. Mataró.

Subtrames. Plataforma d'investigació i de coaprenentatge sobre les pràctiques col·laboratives de producció audiovisual.

Subtrames és una investigació artística que s'emmarca en el camp d'estudi de la cultura visual digital. La particularitat d'aquesta recerca és l'anàlisi d'aquells treballs que, des del cinema col·lectiu i les arts visuals, han qüestionat les relacions entre el coneixement i el poder, fomentant un territori d'encreuament entre l'art, la democràcia participativa, l'educació i la vida quotidiana.

La recerca pren com a punt de partida 3 subtrames o eixos d'anàlisi:

La **primera subtrama** es produeix quan les pràctiques col·laboratives generen nous imaginaris crítics, entenent per imaginari crític el conjunt de narratives expressades per les pràctiques socials que reivindiquen altres formes de vida i acció col·lectives a aquelles que imposa l'administració biopolítica en les societats disciplinades. La creació imaginària és reivindicada aquí com una facultat política de la memòria, la ideació i la subjectivitat que, al marge de les disciplines, jerarquies i protocols preexistents en el marc de la institució, contribueixi al desenvolupament d'una acció cultural emancipadora o autònoma.

La **segona subtrama** posa de relleu la dimensió educativa en les pràctiques audiovisuals col·laboratives. Algunes de les nostres referències provenen de les pedagogies crítiques feministes i d'altres plantejaments de l'educació política, que han treballat formes de produir i transferir coneixements "situats" enfront de les relacions poder-saber inscrites en el pensament normatiu modern. Enteses com a pedagogies col·lectives, les pràctiques que desenvolupem promouen l'autoformació, el co-aprenentatge i la participació comunitària; posicions que lluny de reproduir maneres de fer predissenyades encoratgen l'experimentació i la negociació entre les persones.

La influència de les estètiques de la recepció participatives en l'àmbit de la distribució audiovisual contribuiria a produir la **tercera subtrama**, vinculada a la disseminació. Entenem la disseminació com la distribució del coneixement compartint el codi font. En oposició a les nocions d'autor / a - observador / a - espectador / a (s), tradicionalment identificades en els espais socials de recepció de les imatges, es propicia un escenari en què s'assagen relacions de proximitat i identificació que facilitin l'encreuament de sabers, ja siguin experts o no. D'aquesta manera, la "projecció audiovisual" es concep com un espai que activa la consciència política (sobre la imatge i el text) per construir altres formes de sentit comú.

Aquestes tres subtrames adquireixen forma a través de dos camps d'acció que es van entrelaçant i que ens permeten traçar dues genealogies de pràctiques:

- la relectura del cinema polític d'avantguarda (en concret aquell realitzat en el període que comprèn els anys 60 fins als 80 del

segle passat, segons el context investigat), que va incorporar metodologies col·laboratives i dinàmiques participatives, així com els modes de recepció que van assajar per promoure l'intercanvi col·lectiu de coneixements i experiències subjectives.

- la col·laboració des de l'any 2009 amb una xarxa d'actors culturals: estudiants, artistes, realitzadors, educadors, professors i investigadors, que en els últims anys han activat pràctiques de naturalesa col·laborativa amb la imatge.

Mitjançant un conjunt d'entrevistes i la producció de diverses activitats hem anat identificant les metodologies de treball, els recursos i les aportacions teoricopràctiques que aquells apliquen al seu treball.

A través del dispositiu que hem anomenat "Zona de Recerca Oberta Subtrames", hem realitzat posteriorment projeccions, seminaris i tallers en diversos entorns culturals i educatius des dels quals seguim investigant sobre aquestes pràctiques per a poder intercanviar els coneixements i recursos adquirits en/amb comunitats i contextos específics.

Fotograma del film *Children of Srikanth*

Per a més informació consulteu el web:
<http://subtramas.museoreinasofia.es>

La proposta de treball a desenvolupar en aquestes jornades tindrà com a eix central dos recursos elaborats per la recerca Subtrames:

- ***l'abecedari anagramàtic***: eina conceptual matriu de la investigació, posa a l'abast una selecció de conceptes amb les seves respectives definicions i recursos (bibliogràfics i vídeo-gràfics) compilats en fitxes de consulta interactiva per aproximar-nos a la dimensió política-pedagògica en les pràctiques artístiques col·laboratives de la imatge en moviment.
<http://subtramas.museoreinasofia.es/es/anagrama>

- ***vídeo-assaig***: recull un conjunt de testimonis i relats audiovisuals que reflexionen sobre la producció col·laborativa.
<http://subtramas.museoreinasofia.es/es/videoensayo>

L'equip que dirigeix el projecte Subtrames està format per:

Diego del Pozo Barriuso, artista, productor cultural i professor a la Facultat de Belles Arts de la Universitat de Salamanca.

Montse Romaní, investigadora a la Universitat de Barcelona. Programadora audiovisual i comissària en art contemporani.

Virginia Villaplana, artista, investigadora cultural i professora a la Universitat de Múrcia.

La investigació artística Subtrames ha rebut fins ara un ajut a la recerca del Consell de les Arts de Catalunya l'any 2009 i la beca "Estancias de Investigación" del Museo Reina Sofía el curs 2011-2012.

Projecció i debat entorn del film *Passing the Rainbow* a la facultat de Belles Arts de la Universitat Complutense de Madrid

PROGRAMACIÓ

DIJOUS, 24 D'OCTUBRE DE 2013

- ▶ De 18:00 a 20:00h
Col·laborar i aprendre amb altres. Presentació de projectes propers al programa *L'Aula al Pati* i taula rodona
Sàrsia, iniciant trobades interculturals
Isaura Castellà
Iniciar una relació. El projecte 'deep' com a pretext
Alfred Porres Pla

DIVENDRES, 25 D'OCTUBRE DE 2013

- ▶ De 17:00 a 17:30h
Acolliment i lliurament de material
- ▶ De 17:30 a 18:00h
Presentació de les jornades
- ▶ De 18:00 a 18:30h
Presentació de la publicació **Mecanismes de porositat. Interseccions entre art, educació i territori** a càrrec de Maite Palomo (coordinadora de la publicació i d'ACVic) i Blai Mesa (director de Lo Pati)
- ▶ De 18:30 a 20:30h
Do It With (a, ante, bajo, con, contra, de, desde, en, entre, hasta, hacia, para, por, según, sin, sobre, tras) Others. Sessió 1

DISSABTE, 26 D'OCTUBRE DE 2013

- ▶ De 9:00 a 11:00h
Do It With (a, ante, bajo, con, contra, de, desde, en, entre, hasta, hacia, para, por, según, sin, sobre, tras) Others. Sessió 2
Les Salonnières
- ▶ De 11:00 a 14:00h
Subtrames. Plataforma d'investigació i de coaprenentatge sobre les pràctiques col·laboratives de producció audiovisual
Diego del Pozo i Montse Romaní

Inscripcions fins el 23 d'octubre

Docents actius del Departament d'Ensenyament

Activitat amb certificació inclosa en el PFZ. Codi de l'activitat: 8060141806

Altres persones interessades

Sol·licitar inscripció a: comunicació@lopati.cat

Activitat gratuïta

ACTES FORA DE PROGRAMA

DISSABTE, 26 D'OCTUBRE DE 2013

- ▶ 14:30h
Dinar i tertúlia
- ▶ 17:30h
Presentació del projecte **L'Irradiador, l'arxiu comissariat d'artistes del Camp de Tarragona i Terres de l'Ebre** impulsat pel CA Tarragona Centre d'Art i Lo Pati. Centre d'Art Terres de l'Ebre.
- ▶ 18:00h
Taula rodona i presentació del projecte "Lo prometido és deuda" de Raquel Frieria, guanyadora de l'última edició de la BIAM (Bienal Ciutat d'Amposta).

aula.lopati.cat